

ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ

Γενικός διευθυντής του IOBE

Η μετανάστευση που χρειαζόμαστε

Σελ. 31

Η μετανάστευση που χρειαζόμαστε

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ*

Μια μεγάλη εθνική επέτειος, όπως η φετινή, είναι αφορμή για να σκεφτεί κάποιος τις προκλήσεις και ευκαιρίες που έρχονται. Αξιολογώντας τις προοπτικές ανάπτυξης, υπάρχει υστέρηση σε τουλάχιστον τρεις περιοχές. Ασθενής σχέση της επιχειρηματικότητας με το εξωτερικό· χαμηλό τεχνολογικό περιεχόμενο στην παραγωγή και απόσταση από την καινοτομία· δυσμενής δημογραφική δυναμική, με λίγες γεννήσεις και αρνητικό μεταναστευτικό ισοζύγιο. Συνολικά, η εσωστρέφεια υπονομεύει την πρόοδο που θα μπορούσε να επιτευχθεί.

Πολλές οικονομίες όσο και κοινωνίες ενισχύονται συστηματικά μέσα από ένα εκπαιδευτικό σύστημα που προσελκύει ανθρώπους και ιδέες από ευρύτερες περιοχές. Ειδικότερα, η τριτοβάθμια εκπαίδευση λειτουργεί ως όχημα ισχυρής κινητικότητας για φοιτητές, επιστήμονες και τεχνολογία. Πολύ ισχυρό όφελος παρατηρείται όχι μόνο σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία, που θα ήταν πολύ διαφορετικές εάν δεν προσεΐλκυαν και δεν ανέπτυσαν συστηματικά ανθρώπινο κεφάλαιο, αλλά και σε πλειάδα άλλων που έχουν αξιοποιήσει ή καλλιεργήσει χώρους τοπικής ή παγκόσμιας επιρροής.

Όσοι μετακινούνται για να σπουδάσουν σε μίαν άλλη χώρα,

δεν προκαλούν μόνο άμεση οικονομική ενίσχυση στις τοπικές οικονομίες. Φέρνουν ιδέες, δημιουργούν προσωπικές σχέσεις και συχνά παραμένουν, για επαγγελματικούς ή προσωπικούς λόγους, ενσωματωμένοι στην κοινωνία προσθέτοντας δυναμική στην οικονομία, στις πλέον παραγωγικές ηλικίες τους. Λειτουργούν επίσης ως ισχυρή γέφυρα με τις χώρες προέλευσής τους.

Στη χώρα μας, αυτός ο μηχανισμός δεν λειτουργεί. Το πλήθος όσων έρχονται από το εξωτερικό στο εκπαιδευτικό μας σύστημα είναι μικρό. Αυτό οφείλεται τόσο στα δικά του χαρακτηριστικά όσο και αυτά της οικονομίας. Και όμως, οι δυνατότητες είναι εξαιρετικές. Η χώρα θα μπορούσε να αποτελέσει κέντρο για προπτυχιακές ή μεταπτυχιακές σπουδές, ακόμη και για προγράμματα κατάρτισης και εξειδίκευσης. Τοπικά, για την ευρύτερη γεωγραφική περιοχή, τις βαλκανικές χώρες, τη Μέση Ανατολή και την Τουρκία, και φυσικά την Κύπρο, με αιχμή κλάδους θετικών επιστημών και οικονομίας, ανάλυσης δεδομένων και διοίκησης επιχειρήσεων. Σε παγκόσμια κλίμακα, σε αντικείμενα όπως οι κλασικές σπουδές, η ιστορία και η φιλοσοφία. Επίσης, με καλλιέργεια της σχέσης με την ομογένεια και τη διασπορά. Η σχετική κατεύθυνση περιλαμβάνει τη δημιουρ-

για αγγλόφωνων προγραμμάτων, τη συνεργασία με ιδρύματα της αλλοδαπής και τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας.

Η συστηματική προσέλκυση ενός αριθμού νέων ανθρώπων, σημαντικά μεγαλύτερου από τον σημερινό, θα έχει θετική επίδραση και στους φοιτητές από τη χώρα. Θα συμβάλει συνολικά στη δημιουργία ενός πιο πλούσιου και δυναμικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Σήμερα, οι Έλληνες φοιτητές έχουν μικρή μόνον έκθεση και επικοινωνία με ό,τι συμβαίνει στο εξωτερικό, σε αντίθεση με όσους μπορούν να φοιτούν απευθείας εκεί. Αυτή η έκφανση εσωστρέφειας λειτουργεί αρνητικά, σε μια εποχή που η διεύρυνση των οριζόντων είναι κρίσιμη για την επιστήμη και την οικονομία.

Όμως, η σημαντική ενίσχυση της ελκυστικότητας του εκπαιδευτικού μας συστήματος και της παρουσίας του στον διεθνή χάρτη δεν θα γίνει αυτόματα. Προϋποθέτει εκσυγχρονισμό δομής και λειτουργίας – ένα σύστημα με υπερβολική ρύθμιση από το κράτος ή με εσωστρεφείς και ξεπερασμένες μορφές διακυβέρνησης δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις προκλήσεις. Συνθήκη είναι επίσης ο μετασχηματισμός πλευρών της οικονομίας, καθώς η εκπαίδευση δεν μπορεί να είναι γέφυρα που δεν οδηγεί

πουθενά. Μεταποίηση στη βάση καινοτομίας, νεοφυείς επιχειρήσεις, υπηρεσίες ποιότητας στον πολιτισμό, στον τουρισμό και στη ναυτιλία, ξένες επενδύσεις αποτελούν ένα πλήγμα που μπορεί να στηρίζεται σε εξειδικευμένες σπουδές όσο και να τις στηρίζει.

Η κατεύθυνση προς ενδυνάμωση του ανθρώπινου κεφαλαίου, αλλά και ενίσχυση ενός δυναμικού τμήματος του πληθυσμού που θα προσελκύεται αρχικά από το εκπαιδευτικό σύστημα είναι ουσιώδους σημασίας. Ενόψει της προοπτικής για ανάκαμψη με το τέλος της πανδημίας, και ώστε αυτή να έχει συνέχεια μεσοπρόθεσμα, είναι σκόπιμο να δρομολογηθούν κατά προτεραιότητα οι απαραίτητες παρεμβάσεις πολιτικές. Αλλωστε, κοιτώντας σε βάθος χρόνου, η χώρα προόδευσε σημαντικά όταν ήταν περισσότερο ανοικτή. Η χρησιμοποίηση των νέων ευρωπαϊκών πόρων θα είναι συνολικά επιτυχής μόνο στον βαθμό που θα ενισχύσει την εξωστρέφεια και τον ανοικτό χαρακτήρα της οικονομίας, όχι το αντίθετο, όπως έχει συμβεί σε ανάλογες περιπτώσεις.

* Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE, καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.